

بخش سوم

روش تدریس هر یک از دروس

سال، هشتم

روش تدریس قرائت

در بخش کلیات کتاب با اهداف، روش تدریس و ارزشیابی بخش قرائت دروس و نیز انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» آشنا شدید. همچنین در درس اول کتاب سال هفتم، این مطالب مبسوط تر توضیح داده شده است. از این رو در اینجا فقط به توضیحات ضروری بسنده می‌شود.

مناسب است پیش از مطالعه این توضیحات، یک بار دیگر به قسمت مربوط به آموزش قرائت در بخش کلیات و نیز درس اول سال هفتم مراجعه کنید. همچنین می‌توانید به لوح فشرده روش تدریس کتاب سال هشتم که توسط دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی تهیه شده است، مراجعه کنید.

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصال حرکت قبل از آنها به تشدید یا ساکن، به ویژه مواردی در پی و اتصال آخر سطر به اول سطر بعدی، مانند :

عَنِ اللّٰغْوِ	لِلزَّكُوَّةِ	فَمَنْ ابْتغَىٰ	خَلَقْنَا التُّطْفَةَ
فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ	فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ	فَكَسَوْنَا الْعِظْمَ	بِالدَّهْنِ
يَقُومِ اعْبُدُوا اللَّهَ	فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ	ءَابَاءَنَا الْاَوَّلِينَ	اَنْ اصْنَعِ الْفُلْكَ
فَارَاتَّتَوْرُ	فَاسْلُكْ	رُوجِينَ اثْنَيْنِ	

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف که خوب است در آخر آنها وقف شود. تعدادی از این جملات با «و» و تعدادی با «ف» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص که در سال قبل آموزش داده شده است، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند: تلفظ ذال در آیه «وَالَّذِينَ هُمْ لِلرَّكُوزَةِ فَعِلُونَ»

تلفظ ه و ح، در جمله: لِفُرُوجِهِمْ حَفِظُونَ

تلفظ الف همزه و عین، در ترکیب‌های: اِلَّا عَلٰی لِاٰمَانَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ سَبْعَ طَرَاۤئِقٍ اَعْنَابٍ

تلفظ ذال و ظا، ه و ح در آیه «وَالَّذِينَ هُمْ عَلٰی صَلٰوةِهِمْ يُحَافِظُونَ» و «فِي الَّذِيْنَ ظَلَمُوا»

تلفظ ذال و ث و سین، در جمله: الَّذِيْنَ يَرْتَوْنَ الْفِرْدَوْسَ

تلفظ ت و طا، در ترکیب‌های: سُلٰلَةٍ مِّنْ طِيْنٍ نُطْفَةٌ

تلفظ قاف و عین در جملات: فَحَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً

مُعْرِقُونَ عَنِ الْخَلْقِ غَفْلِيْنَ

روش تدریس مفاهیم

در بخش کلیات کتاب با اهداف، روش تدریس و ارزشیابی بخش مفاهیم دروس و نیز انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» آشنا شدید. همچنین در درس اول کتاب سال هفتم، این مطالب مبسوط‌تر توضیح داده شده است. از این رو در اینجا فقط به توضیحات ضروری بسنده می‌شود. مناسب است پیش از مطالعه این توضیحات، یک بار دیگر به قسمت مربوط به آموزش مفاهیم در بخش کلیات و نیز درس اول سال هفتم مراجعه کنید.

فعالیت اول: به روش مذکور، ابتدا از دانش‌آموزان خواسته می‌شود در گروه‌های دو یا سه نفره جدول کلمات را تکمیل کنند. سپس جدول تکمیل شده، به‌طور عمومی در کلاس تصحیح می‌شود. خوب است هر کلمه جدول همراه با معنای آن توسط یک دانش‌آموز با صدای بلند خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح شود، تا همه کلمات جدول تمام شود. آن‌گاه چند بار کلمات جدول خوانده شده و معنای آن به‌طور دسته‌جمعی و انفرادی پرسش می‌شود تا هر کلمه و معنای آن تمرین شود. هنگام آموزش و تمرین کلمات و معنای آنها، از کلمات هم خانواده نیز پرسش شود. برخی کلمات جدول و هم خانواده‌های آنها به شرح زیر است.

أَفْلَحَ (فَلَاحٌ، مُفْلِحُونَ)، خَاشِعٌ (خُشُوعٌ، خَاشِعُونَ، خَاشِعِينَ)، مُعْرِضٌ (اعْرَاضٌ، مُعْرِضُونَ)، فَاعِلٌ (فَعَلَ، مَفْعُولٌ، فَعَالٌ و ...).

تذکر: دانستن کلمات هم خانواده، جزء تکلیف دانش‌آموزان نیست، دبیر محترم با توجه به شرایط کلاس و توانایی دانش‌آموزان می‌تواند با چنین پرسش و پاسخ‌هایی گنجینه‌ها و ازان دانش‌آموزان را وسعت و غنا بخشد.

فعالیت دوم: مطابق روش بیان شده در بخش کلیات، دانش‌آموزان این ترکیب‌ها را به صورت انفرادی معنا کرده و معنا را در کتاب خود می‌نویسند، آن‌گاه آنچه را نوشته‌اند با دوستان خود در گروه‌های دو یا سه نفره مقایسه می‌کنند. سپس هر جمله یا ترکیب همراه با معنای نوشته‌آن، توسط یک دانش‌آموز خوانده می‌شود. در صورت نیاز قرائت عبارت قرآنی و معنای آن تصحیح می‌شود. در مورد ترکیب‌هایی مانند «فی صَلَاتِهِمْ» و «لِلزَّكَاةِ» سؤال شود که این ترکیب‌ها از چه کلماتی ترکیب شده‌اند (فی + صَلَاة + هُمْ؛ لِ + الزَّكَاة) در این فعالیت یک «نکته» نیز آمده است. از یک دانش‌آموز بخواهید این قسمت را بخواند. وقتی ترکیب «فی صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ» را خواند از او یا از کلاس می‌پرسیم کدام کلمه جمع است. تا پاسخ دهند «خاشعون». سپس سؤال می‌کنیم این کلمه در ترجمه چگونه معنا شده است. می‌گویند به صورت «خاشع». این کلمه جمع است یا مفرد؟ خواهند گفت: مفرد. سپس می‌گوییم گاهی بهتر است کلمات جمع را مفرد معنا کنیم. چون دانش‌آموزان با زبان فارسی آشنا هستند به‌طور طبیعی متوجه می‌شوند که در فارسی نمی‌گوییم «در نمازشان خاشعان هستند».

آن‌گاه از دانش‌آموزان بخواهید دو عبارتی را که در تمرین آمده است، براساس آنچه در «نکته» آموختند، معنا کنند. سپس هر عبارت همراه با معنای آن خوانده شده و تصحیح می‌شود. انتظار است دانش‌آموزان کلمه «مُعْرِضُونَ» را به صورت «روی گردان» و نه «روی گردانان» و «مُحْسِنُونَ» را به صورت «نیکوکار» و نه «نیکوکاران» معنا کنند.

به این ترتیب تدریس بخش مفاهیم این جلسه تمام می‌شود. در پایان جلسه دانش‌آموزان را به انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» تشویق کنید. نسبت به انجام تمرین‌ها و به‌ویژه خواندن روزانه قرآن تأکید کنید.

***

انس با قرآن در خانه

در جلسه بعد، ابتدا با پرسش از دانش‌آموزان، درباره انجام تکلیف انس با قرآن در خانه مطلع شوید و آنها را نیز به این کار تشویق کنید. آن‌گاه هر یک از قسمت‌های چهارگانه انس با قرآن در خانه را به شیوه زیر مورد ارزشیابی و بررسی قرار دهید.

الف) ارزشیابی مهارت دانش‌آموزان در خواندن قرآن با پرسش از قسمت «الف» صورت می‌پذیرد. با توجه به میزان وقت اختصاص یافته، چند دانش‌آموز هر کدام یک یا دو سطر از آیات صفحات مشخص شده را می‌خوانند و نمره مناسب توانایی خود را دریافت می‌کنند.

ب) عبارت قرآنی قسمت «ب» نیز از

دانش‌آموزان پرسش می‌شود. در این تمرین، هم صحیح خواندن عبارات و هم ترجمه صحیح آن نمره دارد. خوب است پس از آنکه ترجمه کامل عبارت بیان شد، از همان دانش‌آموز معنای برخی از واژگان یا ترکیب‌های همان عبارت را پرسش کنید.

ج) پرسش از این قسمت، نشانگر مراجعه دانش‌آموزان به قرآن و نیز بیانگر توانایی آنها در فهم قرآن است. این تمرین که یک فعالیت باز است، بسیار شوق برانگیز می‌باشد و با توجه به شرایط کلاس، می‌تواند محدودتر یا مبسوط‌تر اجرا شود.

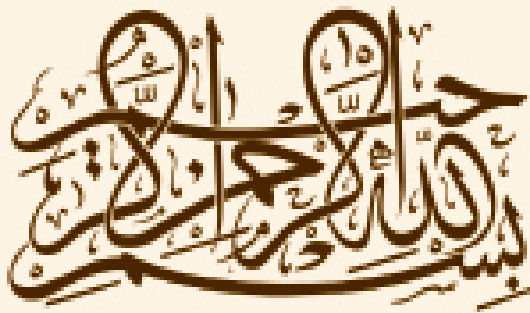
برخی از ترکیب‌ها و عبارات ساده صفحه ۳۴۹ قرآن کریم به این شرح است.

- ۱- رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
- ۲- أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ
- ۳- فَتَعَلَى اللَّهِ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ
- ۴- لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ
- ۵- فَأَنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ
- ۶- وَقَالَ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

د) عبارات اول، سوم و ششم از عبارات فوق می‌تواند به عنوان پیام قرآنی انتخاب شود و دو عبارت اول و ششم نیز برای خواندن در قنوت نماز بسیار مناسب است.

تذکر مهم: همان‌طور که ملاحظه می‌کنید دانش آموزان هر هفته در درس قرآن با تلاش خودشان و راهنمایی دبیران محترم با یک پیام قرآنی آشنا می‌شوند. چه خوب است آشنایی، انس و بهره‌گیری از این پیام منحصر به چند دقیقه در هر درس نشود، بلکه برای دانش آموزان توضیح دهید که می‌توانند در آغاز هر زنگ یا حداقل در زنگ اول هر روز، هنگام ورود دبیر محترم در درس - مختلف - همه با هم پیام قرآنی آن هفته را همراه با ترجمه آن بخوانند.

این فعالیت موجب تقویت انگیزه، انس و آشنایی بیشتر دانش آموزان با پیام‌ها و آموزه‌های قرآنی می‌شود. همچنین می‌توان به کمک مربیان و مدیریت محترم مدرسه، با برپایی مسابقاتی در زمینه پیام‌های قرآنی، فضای آموزشی و تربیتی امور قرآنی را قوی و غنی ساخت.

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصال به تشدید یا ساکن، به ویژه موارد بی در بی و اتصال سطرها، مانند : **وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَآتَاءِ الزَّكَاةِ بِحَسْبِهِ الظَّمْآنُ مَاءً فَتَرَى الْوَدْقَ**

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف؛ ۷ جمله با «و» ۴ جمله با «ف» ۲ جمله با «لم» ۲ جمله با «ثم» و ۲ جمله با «من فوقه» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ الف همزه و عین، در ترکیب : **أَحْسَنَ**

مَا عَمِلُوا أَعْمَالَهُمْ

تلفظ ح و ه، در ترکیب : **حِسَابِهِ**

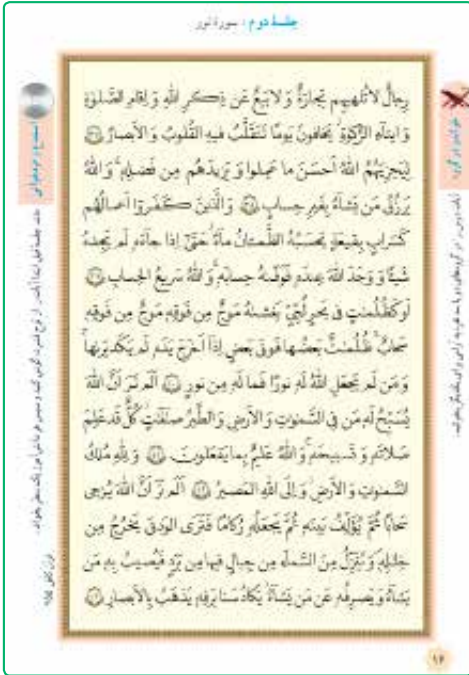
تلفظ ظا و ضاد، در جمله : **ظَلُمْتُ بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ**

تلفظ طا و ت، در جمله : **وَالطَّيْرُ صَافَتْ**

تلفظ صاد و سین، ح و ه، در ترکیب، : **صَلَاتِهِ وَتَسْبِيحِهِ**

۴- کلمه «ماء» در حالت وقف خوانده می‌شود. : **ماء**

در حالت وقف بر کلمه «لُجِّي» نیز باید با مقداری مکث، تشدید آخر کلمه خوب بیان شود.

تذکرات خاص مفاهیم

با توجه به مطالب جلسه قبل نکات ضروری هر یک از فعالیت‌ها به این شرح است.

فعالیت اول: کلمات هم خانواده برخی

از کلمات جدول:

تَسْبِيحٌ ← تَسْبِيح، تَسْبِيحَات

عَلِمَ ← عِلْم، عَالِم، عَلِيم، مَعْلُوم، مُعَلِّم،

تَعْلِيم، تَعْلَمُ، إِعْلَام، إِسْتِعْلَام و ...

يَفْعَلُونَ ← فِعْل، فَاعِل، مَفْعُول، فَعَال و ...

فعالیت دوم: به روش درس قبل

تدریس و تمرین می‌شود. برخی از نکات ضروری به شرح زیر است.

۱- کلمه «مَنْ» در عبارت دوم به صورت

«هرکس» یا «کسی که» معنا می‌شود. ضمناً در

آخر ترجمه این عبارت فعل «است» نیز می‌آید.

۲- در عبارت پنجم «طَيْرٌ» به صورت مفرد باید معنا شود. همان‌طور که می‌دانید در فارسی

همیشه معدود مفرد است. برای مثال می‌گوییم: یک پرنده، چهار پرنده، ده پرنده، هزار پرنده

۳- عبارت ششم می‌تواند به صورت «و به سوی خدا بازگشت است» معنا شود اما اگر به صورت

«به سوی خداست بازگشت» معنا شود، روشن‌تر است. همان‌طور که می‌دانید اصل این جمله به صورت

«وَالْمَصِيرُ إِلَى اللَّهِ» بوده است که برای نشان دادن انحصار، جار و مجرور مقدم شده است (وَالِىَ اللَّهِ

الْمَصِيرُ)؛ یعنی «فقط به سوی خداست بازگشت».

نکته: بیان نکاتی مانند آنچه در سطر فوق آمد برای دانش‌آموزان ضرورت ندارد ولی با تشخیص

دبیر محترم و شرایط کلاس می‌توان گاهی با اختصار کامل به این‌گونه نکات اشاره کرد.

***

تذکرات خاص انس با قرآن در خانه

مطابق درس قبل پرسش از دانش آموزان بر محور چهار قسمت «انس با قرآن» انجام می شود. برخی از توضیحات به شرح زیر است.

۱- عبارت «أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ» در سطر اول قسمت «ب» به صورت «که خدا را تسبیح می کند.» معنا می شود.

۲- در عبارت دوم «طیر» به صورت «پرندگان» معنا می شود. خوب است بدانید «طیر» جمع «طائر» است، اما گاهی به صورت مفرد نیز به کار می رود.

۳- برخی از ترکیب‌ها و عبارات ساده صفحه ۳۵۳ قرآن کریم

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ، وَاللَّهُ يَعْلَمُ ، قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ ، إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ، وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ ، وَتَوَبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا إِنَّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

۴- دستور خداوند به مردان و زنان مؤمن در حفظ حجاب و عفاف

قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ ، وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ، وَدَامَانَ خُودَ رَا حَفِظَ كُنُنُ وَا كَادِمَانَ بَاشُنُنُ .

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ ، وَدَامَانَ خُودَ رَا حَفِظَ كُنُنُ وَا كَادِمَانَ بَاشُنُنُ ،

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا ، وَزِينَتُ هَايَ خُودَ رَا جَزْأَنُجَهْ (بِهَطُور طَبِيعِي) بِيَدَاسْتِ ، أَشْكَارَ نَكُنُنُنُ ، وَلِيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ ، وَرُوسِي هَا وَ مَفْتَعَه هَايَ خُودَ رَا رُويِ كُردن و سِينَةُ خُودَ بِيُنْدَازُنُنُ .

نور ۳۱

نامه‌ای از یک پدر به فرزند

اهداف

- ۱- آشنایی با شیوهٔ تعلیم و تربیت حضرت علی (ع)
- ۲- علاقه به یادگیری موضوعات مختلف قرآن کریم با الهام گرفتن از روش امام علی (ع)
- ۳- چرا امام علی (ع) تربیت فرزند خود را از آموزش قرآن شروع کرده است؟
- ۴- آشنایی با بخش‌هایی از نامه حضرت علی (ع) به فرزندش امام حسن مجتبی (ع)

روش تدریس

- ۱- قرائت متن نامه توسط یکی از دانش‌آموزان

۲- گفت‌وگوی دانش‌آموزان دربارهٔ موضوع نامه

۳- جمع‌بندی نظرات دانش‌آموزان و نوشتن نکات مهم آنها با هدایت دبیر کلاس

نمونه سؤالات برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- نهج البلاغه شامل چه بخش‌هایی است؟ هر قسمت چه نام دارد؟ و متن درس از کدام قسمت نهج البلاغه انتخاب شده است؟
- ۲- منظور از تفسیر قرآن کریم چیست؟ و چرا حضرت علی (ع) آموزش قرآن را با تفسیر آیات شروع کرده است؟

فعالیت تکمیلی

بسیار مناسب است کتاب نهج البلاغه را به کلاس بیاورید و هنگام تدریس و گفت‌وگو دربارهٔ موضوع فوق، دانش‌آموزان کتاب نهج البلاغه را ببینند و آن‌گاه این قسمت از نامهٔ ۳۱ را یافته و متن آن را در کلاس بخوانند. قابل ذکر است عبارت مربوط به آموزش قرآن در صفحهٔ ۹۱۴ نهج البلاغه فیض الاسلام آمده است.

جلسه اول

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها، مانند: **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا اسْتَأْذَنُوكَ إِفْكًا افْتَرَاهُ** **أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ** **اَلَّذِينَ كَتَبَتْهَا يَعْلَمُ السِّرَّ**

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۳۱ مورد

مشخص کردن ۱۲ جمله که با «و» ۷ جمله که با «ف» و ۲ جمله که با «او» آغاز می‌شود. مشخص کردن جمله‌هایی که با «لَمْ، أَوْلَيْتِكَ، كُدَّعَاءَ، أَنْ، لِيَكُونَ، لَا يَخْلُقُونَ، يَأْكُلُ، جَنَّتِ، إِنْ، لَوْلَا» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ذال و ضاد، در جمله، **فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِيَعْصِيَنَّ**

تلفظ عین و الف همزه، در ترکیب :

دُعَاءَ الرَّسُولِ كُدَّعَاءٍ عَنْ أَمْرِهِ **أَعْتَدْنَا** **أَعَانَهُ** **عَذَابَ أَلِيمٍ** **أَشْمَ عَلَيْهِ**

تلفظ ز و ذال، در ترکیب: **أَنْزَلَهُ الَّذِي**

تلفظ ظا و ضاد، در جمله: **أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا**

تلفظ ت و طاء، در جمله: **فَلَا يَسْتَطِيعُونَ**

تلفظ ح و هـ، در ترکیب: **تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ** **لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى**

تلفظ ظا و ز، در ترکیب: **ظُلْمًا وَ زُورًا**

۴- دقت در خواندن کلمه: **يَسْتَسَلِّلُونَ**

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول: پرسش از کلمات هم خانواده:

نَزَلَ (نازل، نزول، تنزیل، انزال)، فُرْقَان (فرق، تفریق)، نَذِير (منذر، إنذار)، وُلْد (والد، مولود، والدة، ولادت، تولّد)، شَرِيك (شريك، مشرك، مشترك)، قَدَّرَ (قَدْر، تقدیر).

فعالیت دوم:

۱- استفاده از حرف «را» در آخر ترجمه «نَزَلَ الْفُرْقَانَ»: نازل کرد قرآن را.

۲- ترجمه ترکیب «عَلَى عَبْدِهِ» به دو صورت «بر بنده او» یا «بر بنده اش» صحیح است. در ترجمه این ترکیب در آیه اول سوره فرقان (قسمت «ب» انس با قرآن در خانه) توضیح خواهیم داد که چگونه باید ترجمه شود.

آموزش طایفه

تذکرات اول: جدول زیر را تکمیل کرده و مترادف معنی کلمات را حداقل سه بار بنویسید.

قرآن، جهانبان، قزوين، هفتاد، هرگز نرسیده

ریشه	کلمه	معنی	ریشه	کلمه	معنی
ق	قرآن	کتاب	ق	قزوين	بزرگوار
ج	جهانبان	بزرگوار	ق	قزوين	بزرگوار
ق	قزوين	بزرگوار	ق	قزوين	بزرگوار
ه	هفتاد	عدد	ق	قزوين	بزرگوار
ر	هرگز نرسیده	نرسیدن	ق	قزوين	بزرگوار

تذکرات دوم: معنی این ترکیبها و مترادفها را بنویسید.

نَزَلَ الْفُرْقَانَ: نازل کرد قرآن را.
عَلَى عَبْدِهِ: بر بنده او / بر بنده اش.
قَدَّرَ الْقَدْرَ: تقدیر کرد قدر.

تذکرات سوم: همان طور که می‌دانید «له» یعنی «برای». هرگاه این حرف قبل از فعل باشد به صورت «له» معنی می‌دهد و تغییر جزئی در معنای فعل ایجاد می‌کند.

نقد ترجمه آن ترکیبها را تکمیل کنید.

عَلَى عَبْدِهِ: بر بنده او / بر بنده اش.
عَلَى عَيْنَيْهِ: در برابر چشمان او / در برابر چشمان او.
عَلَى كَتِفَيْهِ: بر شانه او / بر شانه او.
عَلَى رَأْسِهِ: بر سر او / بر سر او.
عَلَى يَدَيْهِ: در دست او / در دست او.

۳- از دانش آموزان بپرسید که ترکیب «فَقَدَّرَهُ» از چند کلمه تشکیل شده است (فَد + قَدَّر + ه). همان طور که می‌دانید معنای این ترکیب می‌شود «پس اندازه‌گیری کرد آن را». ممکن است دانش آموزان به جای «آن» بگویند «او» که غلط نیست. اما توضیح می‌دهیم که «آن» بهتر است. ضمناً برای آنها توضیح دهید ضمیرهایی مانند «ه»، «هم»، «ها»، «ك»، «كُم» که بعد از فعل می‌آیند، مفعول هستند و در ترجمه پس از آنها حرف «را» می‌آید.

فعالیت سوم: در تدریس و تمرین این فعالیت به آنچه در کتاب آمده است، بسنده کنید و از توضیح اضافی پرهیزید. آنچه اهمیت دارد آن است که هرگاه حرف «لِ» قبل از فعل بیاید، به صورت «تا» معنا می‌شود.

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- در عبارت اول، ترکیب «عَبْدِهِ» باید به صورت «بنده اش» معنا شود و نه «بنده او» این موضوع را با مقایسه به دانش آموزان تفهیم کنید. از آنها سؤال کنید که «نازل کرد قرآن را بر بنده او» یا «نازل کرد قرآن را بر بنده اش» به راحتی متوجه می شوند که ترجمه اول اشکال دارد و منظور این است که خدا قرآن را بر بنده خودش نازل کرده است. این تفاوت را در ترجمه ضمائر توضیح دهید و بگویید دقت کنند که با توجه به سایر اجزای جمله، ضمیر را صحیح معنا کنند.

۲- برخی ترکیب‌ها و عبارات ساده صفحه ۳۵۶ قرآن کریم

الَّيْلِ وَالنَّهَارِ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً وَاللَّهُ خَلْقٌ، يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ، إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، وَيَقُولُونَ ءَأَمَّنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ
أَفَىٰ قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ، بَلِ أُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ، وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ، إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

۳- برخی از پیام‌های قرآنی صفحه ۳۵۶ قرآن کریم

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ، إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

جلسه دوم : امامان سوره فرقان

لَمْ نَحْسِبْ أَنْ آكْفُرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَقْتَلُ سَمِيلًا ﴿١﴾ أَمْ نَرَىٰ أَنْ يَرْجُوكَ كَيْفَ مَدَّ الْيَدَ الْوَسْطَىٰ وَتَوَسَّطَ لَجَعَلَهُمْ سَائِكًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسُ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿٢﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٣﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْيَلَّ يَبَاتٌ وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ اللَّيْلَ تَنْوِيمًا ﴿٤﴾ وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَرْسَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَهَيَّؤْنَا لَكُمْ مِنْهُ مَاءً شَدِيدًا فَاسْقَوْهُمْ بِمَاءٍ حَلِيقًا أَنْعَامًا وَأَنْبِئْهُمْ كَثِيرًا ﴿٥﴾ وَتَقَدَّمَتْ فَرَسُهُ بَيْنَهُمْ لِئَدْرُوهُمَا فَلَيَّ آكْفُرُوا النَّاسِ الْأَكْفُرُوا ﴿٦﴾ وَتَوَسَّطْنَا لَبْعَثًا فِي قَتْلِ قُرَيْبٍ نَذِيرًا ﴿٧﴾ فَلَا تُطِيعُ الْكٰفِرِينَ وَجَنَّهُمْ بِمِ جَهَادًا كَبِيرًا ﴿٨﴾ وَهُوَ الَّذِي مَنَعَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَحْجُورًا ﴿٩﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُمْ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿١٠﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا ﴿١١﴾

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه اتصال سطرها، مانند :

مَدَّ الظِّلَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ أَرْسَلَ الرِّيحَ

۲- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف،

جمعاً ۱۴ مورد

مشخص کردن ۷ جمله که با «و» و ۲ جمله

که با «ف» آغاز می شود.

مشخص کردن جمله هایی که با «نَمْ، بُشْرًا،

لِيَدْرُوهُمَا، هَذَا، مَا لَا يَنْفَعُهُمْ» آغاز می شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه

آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ث و سین، در : أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ

وَأَناسِيَّ كَثِيرًا أَكْثَرُ النَّاسِ

تلفظ الف همزه و عین، در : أَوْ يَعْقِلُونَ كَالْأَنْعَامِ أَنْعَامًا

تلفظ ح و هـ، در : رَحْمَتِهِ لِنُحِيٍّ بِهِ وَهَذَا مِلْحٌ

تلفظ ت و ط، در : فَلَا تُطِيعُ الْكٰفِرِينَ

تلفظ سین و صاد، در : نَسَبًا وَ صِهْرًا

۴- خواندن دو حرف «ی» در کلمات : لِنُحِيٍّ أَنْاسِيٍّ

۵- در حالت وقف بر کلمه «مَدَّ الظِّلَّ» با مقداری مکث، تشدید بیان شود.

آموزش مفاهیم

فعلات اول ●●● جعل زیرا نقل کرده و حتی کنه معنای کلمات را هم نقل بسیاری.

بشارت ، آینه ، بویض ، فراروان ، خواب

ریشه	کنه	معنا	ریشه	کنه	معنا
ج	رباع	فعل معرب	ج	جعل	جعل
ب	بشارت	بشارت	ب	بشارت	بشارت
ب	بویض	بویض	ب	بویض	بویض
ف	فراروان	فراروان	ف	فراروان	فراروان
خ	خواب	خواب	خ	خواب	خواب

فعلات دوم ●●● معنای این کلمات و عبارات را بنویسید.

- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ
- جَعَلَ لَكُمْ

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول : کلمات هم خانواده برخی از کلمات جدول :

جَعَلَ (جَعَلَ، جَاعِلٌ، مَجْعُولٌ)، نَوْمٌ (نَائِمٌ، نِيَامٌ : جمع نائم)، سُبَاتٌ (سَبَتٌ : سَنَبَهُ)، أَرْسَلَ (رَسُولٌ، إِرسَالٌ، مُرْسَلٌ، مُرْسَلِينَ، رِسَالَةٌ، رِسَالَةٌ) بُشْرٌ (بُشْرَى، بُشَيْرٌ، مُبَشِّرٌ، بَشَارٌ)، طَهَّرَ (طَهَارَةٌ، طَاهِرٌ، طَاهِرِينَ، مُطَهَّرٌ).

تذکر : همان طور که قبلاً گفته شده است، مطالبی که افزون بر موضوعات اصلی آموزش، در کتاب راهنمای معلم بیان می شود به منظور اطلاع بیشتر دبیران محترم است. بیان همه این مطالب برای دانش آموزان ضرورت ندارد. با توجه به توانایی عمومی دانش آموزان و سایر شرایط، به ویژه پرسش آنها، می توانید بخشی از این مطالب را بیان کنید.

فعالیت دوم: پس از نوشتن معنای ترکیب‌ها توسط دانش‌آموزان، آنها را همراه با معنای نوشته شده می‌خوانند تا تمرین و تصحیح شود. برخی از نکات و توضیحات ضروری به شرح زیر است.

۱- در ترکیب اول، «الذی» به صورت «کسی است که» معنا می‌شود.

۲- ترکیب «اللَّيْلَ لِيَأْسًا» ممکن است به صورت «شب لباس» معنا شود که مبهم است. در اینجا تذکر چند نکته مهم است.

اول: چنین ترجمه‌ای را از دانش‌آموزان می‌پذیریم و آن را صحیح تلقی می‌کنیم. اما باید به روش مناسب رفع ابهام شود.

دوم: به دانش‌آموزان می‌گوییم این ترکیب ادامه ترکیب دوم است (جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِيَأْسًا). آن وقت از آنها می‌خواهیم همه عبارت را با هم معنا کنند. ممکن است حداقل برخی از دانش‌آموزان عبارت را به صورت «قرار داد برای شما شب را لباس (پوشش)» ترجمه کنند. یعنی بتوانند تشخیص دهند که «لیل» مفعول است و باید پس از آن کلمه «را» در ترجمه اضافه شود. در غیر این صورت برای آنها توضیح می‌دهید. همان‌طور که می‌دانید فعل «جَعَلَ» گاهی دو مفعول می‌گیرد؛ مانند همین عبارت (لیل مفعول اول و لباساً مفعول دوم است).

سوم: در امتحانات نباید چنین ترکیب‌هایی پرسش شود. اما آمدن آنها در درس به این علت است که نکات ضروری فوق توضیح داده شود.

۳- ترکیب چهارم نیز مانند ترکیب سوم ترجمه می‌شود.

۴- علامت مفعول (را) در عبارت پنجم و ششم نیز پس از مفعول جمله به کار می‌رود.

۵- در عبارت ششم «بُشْرًا» جمع «بَشِيرٍ» و به معنای «بشارت دهندگان» است. این کلمه «حال» برای «ریاح» است، یعنی «فرستاد بادها را در حالی که (آنها) بشارت دهندگان هستند». همان‌طور که می‌دانید «حال» از جهت مفرد و جمع بودن از «صاحب‌حال» پیروی می‌کند و چون «ریاح» جمع است «بُشْرٍ» نیز جمع آمده است. اما آنچه مهم است آنکه ترجمه این عبارت به صورت «فرستاد بادها را بشارت دهنده» صحیح و روشن است.

پس از پایان تدریس و تمرین فعالیت دوم، یادآوری و تشویق نسبت به انجام تکالیف «انس با قرآن در خانه» فراموش نشود.

***

تذکرات انس با قرآن در خانه

برخی نکات :

۱- با توجه به تدریس مفاهیم در جلسه قبل همه نکات و مشکلات ترجمه آیات برطرف شده است و انتظار می رود دانش آموزان به راحتی آیات را ترجمه و درک کنند.

۲- برخی از ترکیب ها و عبارات ساده مربوط به قسمت «ج» از صفحه ۳۶۶ قرآن کریم :

يَوْمَ الْقِيَامَةِ / الْإِمْنِ تَابَ وَءَامِنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا / وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا /
بِإِذْنِ رَبِّهِمْ / وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا / وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا / خَلِيدِينَ فِيهَا

رسانه‌های قرآنی

رسانه‌های قرآنی
در جمهوری اسلامی ایران

سید مصدق ۱۳۸۴

چون از عهدی از انقلاب اسلامی،
به دلیل درخشان‌سازی و مکرر قرآن و روایات و قرآن‌پژوهان،
رسانه‌های متنوع قرآنی بر کشور ایجاد شده و رشد خوبی
داشته است. برای آشنایی و استفاده شما با این گویا تا حدی
برخی از این رسانه‌ها معرفی می‌شود:

الف) شبکه‌های قرآنی: جمهوری اسلامی

۱- وبسایتی رادیو قرآن بصورت شناسه رادیو قرآن
ملکونی قرآن را در فضای کابری طیف‌دار می‌گذارد. وبسایتی رادیو قرآن در اینترنت عبارت است از:
۱- سایت قرآنی مشهور جهان اسلام به ویژه کشور ایران و عصر که بصورت نرمال و تحقیق بخش می‌شود.
۲- آموزش قرآنی، تفسیر، تفسیر و تفسیر
۳- فضاهای قرآنی
۴- طرح مطالعه علوم و باستان‌شناسی قرآنی
۵- پاسخ به سؤالات شنیدنی
۶- با همکاری و همی در جهت آموزش و ترویج و ترویج به سلف قرآن کریم
۷- اخبار قرآنی
۸- مباحثات علمی، اجتماعی و سیاسی بر روی رسانه‌های قرآنی متنوع دیگر
وبسایتی رادیو قرآن را بر روی موج رادیویی در داخل و خارج از کشور می‌توان دریافت کرد:
موج ۸۵۱ ریف ۵۴۵ کیلوهرتز و موج ۱۳۸۰ ریف ۱۰۰ مگاهرتز
انتشار بیست و یکم رادیو قرآن به Radioquran.ir
تکلیف گزین شبکه قرآن ۱۳۸۶-۱۳۸۷
سازمان پخش شبکه قرآن ۱۰۰۰-۱۰۰۰-۱۰۰۰
محلته از طریق صندوق پستی ۱۹۳۵۰۰۳۳۳
با کمک دیگر مجامع قرآنی، برای افزایش آشنایی با رسانه‌های رادیو
قرآن گزین کنید.

اهداف

- ۱- آشنایی با برخی از رسانه‌های قرآنی جمهوری اسلامی ایران
- ۲- آشنایی با برخی از برنامه‌های رادیو قرآن
- ۳- مراجعه به برخی وبگاه‌های قرآنی و استفاده از برنامه‌های قرآنی آنها

روش تدریس

- ۱- پخش برنامه‌های رادیو قرآن برای کلاس و استماع دانش‌آموزان برای دقایقی
- ۲- استفاده از سایت‌های معرفی شده در کتاب و ارائه گزارشی از دانش‌آموزان درباره آن

سایت‌ها

- ۳- معرفی شبکه قرآن و معارف اسلامی صدا و سیما و همچنین برخی مجلات و نشریات قرآنی

کشور

سازمان سنجش آموزش ایران

در سال‌های اخیر فضای مجازی، شبکه‌های اطلاع‌رسانی و رسانه‌های مختلف فرهنگ و هنر را گسترش زیادی یافته‌اند. رهن از مؤسسات دولتی و نهادهای فرهنگی نیز با احساس نگرانی و مسئولیت با استفاده از امکانات ارتباطی جدید اقدام به راه‌اندازی اینترنتی «وبلاگ قرآن» کرده‌اند.

در این قسمت رهن از آن وبلاگ‌ها جهت استفاده دانش‌آموزان عزیز معرفی می‌شود.

معرفی برخی از سایت‌های مفید و کاربردی در موضوع قرآن کریم

www.ansafquran.com	مرکز فرهنگ و معارف قرآن
www.aokquran.ir	وبلاگ قرآن
www.raqob.com	راشخون
www.lobyas.net	تپش
www.tasfi.com	تسلی
www.haqiqat-quran.com	بیت قرآن و عربی
www.salamquran.ir	آموزش قرآن با نغمه‌های آلامه

الَّذِينَ يَبْلُغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ

کسانی که به‌مندی خدا را ابلاغ می‌کنند

وَيُحْسِنُونَ وَلَا يُخْسِنُونَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهُ

و از او می‌رسند و هیچ‌کس بر خدا مساوی ندارد

وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

و خدا برای حسابرسی کفایت می‌کند

سوره احزاب - آیه ۳۹

نمونه سؤالات برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- چرا جمهوری اسلامی اقدام به راه‌اندازی رادیو قرآن و شبکه قرآن و معارف اسلامی کرده است؟
- ۲- چگونه می‌توانیم یک وبلاگ قرآنی راه‌اندازی کنیم؟

پیام قرآنی

- ۱- قرائت زیبای آیه ۳۹ سوره ۱ احزاب و ترجمه آن
- ۲- گفت‌وگو درباره محتوای آیه
- ۳- پرسش از دانش‌آموزان درباره ارتباط آیه فوق در موضوع رسانه‌های قرآنی
- ۴- حفظ پیام قرآنی و اختصاص نمره تشویقی به آن

فعالیت تکمیلی

- ۱- معرفی مجله بشارت ویژه نوجوانان
- ۲- معرفی مجله باران ویژه نوجوانان

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در خواندن آیه اول سوره شعراء : طَسَمَ
- ۲- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها، مانند : **أَنِ اتَّبِ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ وَ أَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ**
- ۳- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۲۶ مورد؛ ۷ جمله با «و» و ۹ جمله با «ف» آغاز می‌شود؛ و مشخص کردن جمله‌هایی که با «الَّا، إِلَّا، أَلَا، كَمْ، أَنْ، أَنْ اتَّبِ، إِنَّ، هَلْ، لَأَجْعَلَنَّكَ» آغاز شده است.
- ۴- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

- تلفظ الف همزه و عین، ظا و ضاد، در جمله : **فَطَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ**
- تلفظ الف همزه و عین، در : **أَنْ عَبَّدتَّ أَلَا سَتَمِعُونَ لَأَجْعَلَنَّكَ**
- تلفظ قاف و عین، در : **رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ**
- تلفظ ضاد و ظا، در : **بِيضَاءٍ لِلنَّظِيرِينَ**
- تلفظ ح و هـ، در : **حَوْلَهُ هَذَا لَسَاجِرٌ بِسِحْرِهِ**

آموزش مفاهیم

فعالیت اول ●●● معانی را کامل کرده و شعر کنه معانی کلمات را به حلقه بنویسید.

بیت: اَیُّهَا - نون و همز

ردیف	کلمه	معنی	ردیف	کلمه	معنی
۱	اَیُّهَا	—	۲	نُونٌ	نوع نوحه
۲	نُونٌ	نفس، جانشین	۳	نَا	نما
۳	نُونٌ	نفسا	۴	نَا كَلِمًا	نمونه

فعالیت دوم ●●● معانی این ترکیبها و عبارات را بنویسید.

۱- کَرَنَتْهَا : .....
 ۲- اِنَّ اَنْ فِی ذَالِکَ لَا یَکْفِی : .....

پاسخ ها

۱- کوهی که بلند با توجه به سار امر آن جنبه بصورت جمع بعد از نبود مانده :
 التَّسْلِیْمَةُ الْعَلَائِکَ : پس سجدت کردن فرستادن

۲- معمولاً در جاهایی که با « اِنَّ » شروع می شود حرف تأکید « لَ » نیز می آید؛ اما لازم نیست در فارسی این حرف را نیز بنویسند. مثلاً :
 اِنَّ اللّٰهَ رَاقِسٌ لِّرُتُوکِکَ رَجِیْمٌ : قطعاً خدا نسبت به مردم بسیار دشمن و پرهیز است.

تمرین

این عبارات را معنا کنید.

۱- وَ مَا کَانَ اَکْثَرُهُمْ ر : .....

۲- اِنَّ فِی ذَالِکَ لَا یَکْفِی : .....

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول : برخی کلمات هم خانواده :

أَبْتِنَا (نَبَات : گیاه)، زَوْج (أَزْوَاج، إِزْدَوَاج)

فعالیت دوم :

۱- توجه داشته باشید کلمه «زوج» در قرآن کریم هم به معنای «جفت و همسر» و هم به معنای «گونه و نوع» به کار رفته است.

۲- در عبارت سوم دانش آموزان هم «اِنَّ» و هم «لَ» را به معنای «قطعاً» ترجمه می کنند. سپس در دومین نکته ای که در این تمرین آمده است می آموزند در جملاتی که با «اِنَّ» شروع می شود معمولاً حرف تأکید «لَ» نیز می آید، اما نیازی به ترجمه آن نیست.

تذکر : در زمان مناسب با پرسش از دانش آموزان معنای «لِ» و «لَ» و تفاوت آنها را یادآوری کنید. ضمناً بیان کنید که «لِ» به معنای «برای» قبل از ضمایر به صورت «لَ» می آید و نباید آن را با حرف «لَ» که معنای تأکید می دهد اشتباه کرد (لَهُ، لَهُمْ، لَهَا، لَکَ، لَکُمْ، لَنَا)

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- می دانید حرف استفهام «أ» همیشه در اول جمله می آید. اما در فارسی هر چند در آغاز جمله می آید اما پس از کلماتی مانند «و، پس، سپس، ...»

۲- برخی از ترکیب ها و عبارات ساده در

صفحه ۳۷۰ قرآن کریم :

قَالَ أَصْحَابُ مُوسَىٰ، إِنَّ مَعِيَ رَبِّي، فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ، إِذْ قَالَ لِأَيُّهُ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ،
قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ، فَأَتَاهُمُ عَدُوٌّ إِلَىٰ آلِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ

۳- آخرین آیه صفحه ۳۷۰ یک دعای زیبای قرآنی است که از زبان حضرت ابراهیم علیه السلام

این چنین نقل شده است :

رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَالْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ

شعراء ۸۳

پروردگارا به من حکم (حکمت، اندیشه، گفتار و کردار درست) و فرمانروایی عطا کن و مرا به صالحان و نیکان ملحق کن.

جلسه دوم

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دری، مانند :
وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْفُلْكِ الْمَسْحُورِينَ عَادَةُ الْمُرْسَلِينَ
- ۲- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف، که با «و، آلا، لَعَلَّكُمْ، لَتَكُونَنَّ، أَوْعَظْتَ» آغاز می شود.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :
تلفظ الف همزه و عین، در ترکیب : جِسَابُهُمْ
تلفظ الف همزه و عین، در : إِلَّا عَلَيَّ أَطِيعُونَ بِأَنْعَامٍ أَوْعَظْتَ
تلفظ غین و قاف، در : أَعْرَفْنَا
تلفظ ط و ت، در : بَطَّشْتُمْ
تلفظ ذال و ظا، در ترکیب : عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ

آموزش مفاهیم

نویسندگی ●●● معنی زورا کابل کرده و سخن کتب معنی کلمات را به معانی بسیاری:

نویسندگی: پیامبر، پیامبران، مورخ، آهنگار، تقوا و آئینه و سبب، تکذیب کردن

نویسندگی	کلمه	معنی	نویسندگی	کلمه	معنی
۱	نویسندگی	پیامبر	۱	نویسندگی	پیامبر
۲	نویسندگی	پیامبران	۲	نویسندگی	پیامبران
۳	نویسندگی	مورخ	۳	نویسندگی	مورخ
۴	نویسندگی	آهنگار	۴	نویسندگی	آهنگار

نویسندگی

الف) و معنی زور کابل کرده و سخن کتب معنی کلمات را به معانی بسیاری:

ب) و معنی تکذیب کردن و سبب را بر معنی کتب

﴿إِنشُرُوا رِیَاسَکُمْ﴾ و ﴿وَاتَّقُوا﴾

الف) کلمه «نویسندگی» در عبارات «وَاتَّقُوا» و «إِنشُرُوا رِیَاسَکُمْ» معنی کتب را به معانی بسیاری:

ب) کلمه «نویسندگی» در عبارات «وَاتَّقُوا» و «إِنشُرُوا رِیَاسَکُمْ» معنی تکذیب کردن و سبب را بر معنی کتب

نویسندگی: پیامبر، پیامبران، مورخ، آهنگار، تقوا و آئینه و سبب، تکذیب کردن

نویسندگی

معنی زورا کابل کرده و سخن کتب معنی کلمات را به معانی بسیاری:

﴿إِنشُرُوا رِیَاسَکُمْ﴾ و ﴿وَاتَّقُوا﴾

﴿إِنشُرُوا رِیَاسَکُمْ﴾ و ﴿وَاتَّقُوا﴾

﴿إِنشُرُوا رِیَاسَکُمْ﴾ و ﴿وَاتَّقُوا﴾

۲۴

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول: برخی کلمات هم خانواده:

کَذَبَ (تکذیب، کاذب، گَدَاب، کِذِب)،

مُرْسَلِینَ (رسول، ارسال، مُرْسَل، رسالت)،

تَتَّقُونَ (متقین، تقوی، اتَّقُوا)،

أَمِینَ (آمن، مأمون، تأمین، ایمان، امنیت، آمان)،

أَطِيعُوا (اطاعة، مُطِيع)

***

تذکرات انس با قرآن در خانه

به روش معمول تمرین‌های این بخش مورد پرسش و ارزشیابی قرار می‌گیرد.

برخی نکات:

۱- در عبارت اول تمرین ب منظور از عاد، قوم عاد است و معنای آیه چنین است: تکذیب کردند قوم عاد پیامبران را. توجه دارید

چون عاد (قوم عاد) اسم جمع است در فارسی فعل مفرد «كَذَّبَ» به صورت جمع معنا می‌شود.
 ۲- در عبارت پنجم حرف «مِنْ» چون در جمله منفی آمده است به صورت «هیچ» معنا می‌شود.

۳- برخی از ترکیب‌ها و عبارات ساده صفحه ۳۷۳ قرآن کریم:

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ / وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ / كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ /

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلا تَتَّقُونَ / إني لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ / فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ /

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ / فِي جَنَّتٍ وَعُيُونٍ / مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا

۴- موضوع دیگری که از قول پیامبران در سوره شعراء، پس از دستور به تقوای الهی آمده، دستور به اطاعت از خود پیامبران است. پیامبران به فرمان الهی به مردم دستور می‌دادند که باید از آنها پیروی کنند. این فرمان که گاهی از آن به ولایت الهی و ولایت پیامبران یاد می‌شود به صورت «وَاطِيعُونَ» آمده است.

خدایا من و پدر و مادرم را ببخش!

زین الشیرینی و لیس العبدی

خدایا من و پدر و مادرم را ببخش!

در قرآن با باری احترام به پدر و مادر سفارش شده است. اهمیت نیکو به پدر و مادر به اندازه ای است که جمادیه این دستور را بلافاصله پس از دستور به اطاعت در حیات خود آورده است. از اینجا تهنیده می رسد که آنها حق که مالک و برتر از حق پدر و مادر است حق خداوند است و تنها وقتی می توان از دستور پدر و مادر سرپیچی کرد که فرمان آنها برخلافه فرمان خداوند باشد. بر این صورت اطاعت از پدر و مادر واجب است. به راستی گمراهی که لشکر محبت های پدر و مادر را به جای تائید دیده است برای خدای خود هم پند سازگرازی خوبی باشد. برخی از سفارش های قرآن کریم در مورد احترام به پدر و مادر به شرح زیر است. خود است به این آیات مراجعه کنید.

● به پدر و مادر احسان و نیکی کنید. (سوره الاحقاف: ۱۷ - سوره شوری: ۲۳ - سوره انفصاف: ۱۵ - سوره بقره: ۲۱۳)

● با پدر و مادر با انصاف و رحمتی که بر شماست با آنکه آنها در راه حق تائید می کنند.

● آنها را از خود مراند و از ارشاد منعند. (سوره احزاب: ۳۶)

● از آنها تشکر کنید. (سوره احزاب: ۳۶)

● از عاقبت خود در حق پدر و مادر امان کنید. (سوره احزاب: ۳۶)

● از روی محبت و لطفه ای های تواضع خود را بر او بر پدر و مادر بگشایید. (سوره احزاب: ۳۶)

● در دوران بیری از آنها بیزار نباشید. (سوره احزاب: ۳۶)

● از عداوتی بر او امان بگشایید و محبت طلب کنید. (سوره احزاب: ۳۶)

● اگر از روی جهل نسبتا با به نیرنگه و دانسته از آنها اطاعت نکنید. (سوره احزاب: ۳۶)

● حضرت عیسی (ع) گفت: خداوند مرا به تشکر مادر و سفارش کرده است. (سوره احزاب: ۳۶)

استرگنده از کتاب «گفتار بر قرآن» مؤلف: بعضی ترمذی (تالیف)

اهداف

- ۱- آشنایی با جایگاه رفیع والدین در قرآن کریم
- ۲- آشنایی با آیاتی که درباره حقوق پدر و مادر است و مطالب خاص هر یک
- ۳- علاقه مندی به اجرای دستورات قرآن کریم در رعایت حقوق پدر و مادر

روش تدریس

- ۱- استخراج متن هر یک از آیات معرفی شده توسط یک گروه از دانش آموزان و ترجمه آیات توسط آنان
- ۲- قرائت برخی از آیات توسط گروه مربوط
- ۳- طراحی روزنامه دیواری و نصب آن در کلاس توسط برخی از دانش آموزان، از متن آیات با مطالب تکمیلی؛ برای دانش آموزانی که اقدام به تهیه روزنامه دیواری کرده اند، امتیاز ویژه در ارزشیابی مستمر، منظور شود.

نمونه سؤالات برای گفت و گو و پژوهش

- ۱- معرفی و گفت و گو درباره رساله حقوق امام سجاد علیه السلام، این رساله درباره حقوق متقابل افراد نسبت به یکدیگر و نیز حقوق متقابل والدین و فرزندان مطالب بسیار ارزشمندی دارد.
- ۲- چرا در قرآن کریم به حقوق والدین تا این اندازه توجه شده است؟

پیام قرآنی

- ۱- قرائت کامل آیه ۱۴ سوره مبارکه مریم و ترجمه آن
- ۲- قرائت برخی از آیات در ارتباط با والدین

فعالیت تکمیلی

معرفی صحیفه سجادیه امام سجاد (ع) و دعای مربوط به والدین و نیز کتابی که درباره رساله حقوق ایشان است.

جلسه اول

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- دقت در خواندن حروف مقطعه اول
سوره نحل : طس
- ۲- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات
آن، به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها،
مانند : يٰۤاَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا لِكُلِّ فِرْعَانٍ
وَاقَالَا الْحَمْدُ لَا اَرَى الْهُدٰى
لَا اذْبَحٰنَهٗ
- ۳- تشخیص جمله‌های فاقد علامت
وقف، جمعاً ۴۱ مورد.
مشخص کردن ۱۳ جمله که با «و» ۵ جمله
که با «ف» ۳ جمله که با «اُو» و ۲ جمله که با «اِئِي»
آغاز می‌شود.

- مشخص کردن جمله‌هایی که با «زَيْتًا، مِنْ لَدُنِّ سَاتِيكُم، لَعَلَّكُمْ، نُوَدِي، إِنَّهٗ، كَانَهَا، وَلِي، ثُمَّ، تَخْرُج، اِلَى فِرْعَوْنَ، قَالُوا، ظُلْمًا، الَّذِي، عَلِمْنَا، مِنَ الْجِنِّ، قَالَتْ، اَنْ اَسْكُرَ، الَّتِي، اَمْ» آغاز می‌شود.
- ۴- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :
تلفظ الف همزه و عین، در : اَعْمَالَهُمْ   بَعْدَ سَوَاءٍ   تِسْعَ اٰيٰتٍ   اَنْ اَعْمَلَ
تلفظ ح و ه، در : حَوْلَهَا
تلفظ ث و سین، در : ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا
تلفظ ذال و ضاد، در : الَّذِي فَضَّلْنَا
تلفظ ط و ظا، در : وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ اَحَطَّتْ
- ۵- در ترکیب «لَا اذْبَحٰنَهٗ» الف دوم خوانده نمی‌شود؛ می‌خوانیم «لَا اذْبَحٰنَهٗ».

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

شُکْرُ (شکر، شاکر، مشکور، شکران، تشکّر، متشکّر)، اَنْعَمْتُ (نعمه، نعیم)، اَعْمَلُ (عمل، اعمال، عامل، معمول، استعمال، اعمال، معامله)

فعالیت دوم : در تدریس این گونه الگوها، از بیان قواعد صرف یا نحو کاملاً پرهیز کنید؛ فقط از دانش آموزان بخواهید مطالب کتاب را بخوانند، به تغییرات توجه کنند و در صورت نیاز به اختصار توضیح دهید. مهم آن است که دانش آموزان پیاموند گاهی تغییرات جزئی در ترجمه فعل مضارع پیش می‌آید. بهترین روش آن است که دو شکل با هم مقایسه شود. مثلاً آیا در فارسی می‌گوییم «تامی دانند»

آموزش مفاهیم

●●●●● جدول زرد را کامل کنید و هر کلمه دارای لغات را داخل جدول بنویسید.

نعمت ، شکر می‌کنم ، عمل می‌کنم

یافته	کلمه	معنی	یافته	کلمه	معنی
●	شکر	تشکر	●	عمل	کار کردن
●	شکران	شاکر	●	نعمت	بخشش
●	تشکر	متشکر	●	نعمت	بخشش
●	متشکر	تشکر	●	نعمت	بخشش

●●●●● جدول زرد را به همراه جزئی که در جدول عمل پیش برآید، بخواهید.

آن را عمل کنید - به نیت برآید - آن را عمل کنید - آن را عمل کنید
 آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید

●●●●● جدول زرد را به همراه جزئی که در جدول عمل پیش برآید، بخواهید.

آن را عمل کنید - به نیت برآید - آن را عمل کنید - آن را عمل کنید
 آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید

●●●●● جدول زرد را به همراه جزئی که در جدول عمل پیش برآید، بخواهید.

آن را عمل کنید - به نیت برآید - آن را عمل کنید - آن را عمل کنید
 آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید

●●●●● جدول زرد را به همراه جزئی که در جدول عمل پیش برآید، بخواهید.

آن را عمل کنید - به نیت برآید - آن را عمل کنید - آن را عمل کنید
 آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید - آن را به نیت برآید

یا «تابدانند» پس هر وقت حرف «تا» یا «که» قبل از فعل می‌آید، ممکن است در معنا تغییری ایجاد شود.

فعالیت سوم :

۱- ترجمه عبارت سوم می‌شود «نعمت دادی بر من» که صحیح است. البته در فارسی می‌گوییم «نعمت دادی به من»

۲- ترجمه عبارت پنجم می‌شود «که عمل کنم خوب را». منظور «کار خوب» است؛ یعنی «که کار خوب انجام دهم».

تذکرات انس با قرآن در خانه

۱- گاهی ضمائر را به جای «او، آن، آنها، تو، شما، ما» باید به صورت «ش (خودش)، شان (خودشان)، ست (خودت)، ستان (خودتان)، همان (خودتان)» معنا کنیم. به مثال های زیر توجه کنید:

و قال موسیٰ لِقَوْمِهِ :

به قومش

وَ أَدْخَلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي ... :

و داخل کن مرا به کمک رحمت تو در ...

و داخل کن مرا به کمک رحمت در ...

همان طور که ملاحظه می کنید ترجمه به شکل

اول ابهام و اشکال دارد و این عبارات باید به صورت

دوم ترجمه شوند. این امر با توجه به سایر اجزاء جمله قابل تشخیص است. معمولاً هرگاه ضمیر مانند «ه» در «لِقَوْمِهِ» یا «كَ» در «بِرَحْمَتِكَ» به فاعل جمله برگردد به صورت «ش» یا «ست» معنا می شود.

۲- برخی عبارات ساده در صفحه ۳۸۰ قرآن کریم :

وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ أَمِينٌ / قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ /

قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي ؕ أَشْكُرْ أَمْ أَكْفُرُ

وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّيَ عَنِّي كَرِيمٌ /

قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

۳- این پیام زیبا و پر معنای قرآنی را باید هر زمانی که متوجه نعمت الهی می شویم و یا از نعمت خاصی بهره مند می گردیم با خود زمزمه کنیم تا فراموش نکنیم هر چیز خوبی مانند علم، اخلاق، ایمان، سلامت، ثروت، امنیت، رفتار خوب با مردم، دوستان خوب، پدر و مادر و معلم خوب و ... که داریم، همه و همه از لطف و فضل خداست.

جالب است که می فرماید اینها همه از لطف پروردگار من است و می افزاید «تا مشخص شود من

در برابر این نعمت ها آیا شکر می کنم یا کفران می ورزم؟!»

تذکرات خاص قرائت :

۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات

آن، به ویژه موارد بی دربی، مانند :

إِلَّا أَمْرَاتَهُ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى
تَعَالَى اللَّهُ

۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت

وقف، جمعاً ۱۶ مورد

مشخص کردن ۸ جمله که با «و» و دو

جمله که با «إِلَّا» آغاز می‌شود.

مشخص کردن جمله‌هایی که با «فَ» ما

کان، آخِرِجُوا، قَدَّرْنَاهَا، بُشِّرًا» آغاز می‌شود.

۳- تلفظ صحیح حروف خاص و

مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ت و طا، در : يَتَطَهَّرُونَ

تلفظ قاف و غین، در : قَدَّرْنَاهَا مِنَ الْغَيْبِ

تلفظ ح و هـ، در : قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَحْمَةً

تلفظ سین و صاد، در جمله : وَسَلَّمْ عَلَيَّ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى

تلفظ الف همزه و عین، در : أَعْلَاهُ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

تلفظ ضاد و طا و ذال، در جمله : أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَا

۴- دقت در مد و تشدید ترکیب : ءاللَّهُ

آموزش صابم

فعالیت اول ●●● جدول زورا کتبی کرده و سطر کتبه بعدی کلمات را به خاطر بسپارید.

یا : هر یک قرآن می‌دهد - آریا

بازایی	کتبه	جدول	بازایی	کتبه	جدول
۱	باز	باز	۱	جمع	باز
۲	بهر	بهر	۲	بهر	بهر
۳	بهر	بهر	۳	بهر	بهر

فعالیت دوم ●●● معنی این ترکیب‌ها و عبارات را بنویسید.

- ۱- اِنْبَهَادِيكُمْ .
- ۲- اِنْفَلَمَاتِ الْبَحْرِ وَالْبَحْرِ .
- ۳- اِنْقَرَبْتُمْ مِنْ رَيْبِ الْبَحْرِ .
- ۴- اِنْفَلَمَاتِ بَحْرِ الْبَحْرِ .
- ۵- اِنْفَلَمَاتِ الْبَحْرِ .
- ۶- اِنْفَلَمَاتِ الْبَحْرِ .

در حفظ این عبارات و معانی آن دقت کنید.

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

بَحْر (بِحَار، أَبْحُرُ)، يُرْسِلُ (إرسال، رسول، مُرْسَل، مُرْسَلِينَ)، تَعَالَى (عَلِيٌّ، عَلُوٌّ، عَالِيٌّ، أَعْلَى، مُتَعَالٍ)، يُشْرِكُونَ (شِرْكٌ، شَرِيكٌ، مُشْرِكٌ)

فعالیت دوم - برخی نکات :

- ۱- حرف «را» پس از ترجمه ضمیر در عبارت اول فراموش نشود (هدایت می‌کند شما را)
- ۲- در عبارت سوم کلمه «مَنْ» با توجه به جایگاه این عبارت در آیه به صورت «کسی که» معنا

می‌شود.

بسمِ قرآن

۱- در صفحه ۲۸۲ و ۲۸۳ قرآن کریم، هر روز در خانه یک صفحه از صفحه‌های ۲۸۲ تا ۲۸۳ قرآن کریم را بخوانید.
 و در سجده آن، از سوره مبارکه مل را کامل کنید.

۲- آن‌که بخواهد چشمش در مَلَمَلَاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
 یا سوره که ...

۳- آن‌که سوره یونس را بخواند، بگوید: بِرَحْمَةِ رَبِّكَ
 یا ...

۴- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

۵- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

۶- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

۷- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

۸- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

۹- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

۱۰- آن‌که بخواهد با خدا
 یا ...

بسمِ قرآنی

وَرَبِّي الْجَبَّارُ تُحَسِّنُهَا جَابِلَةٌ وَهِيَ تَمُوتُ مَرَّةً لِلْجَبَلِ
 یا ...

تذکرات انس با قرآن در خانه

برخی از عبارات ساده صفحه ۳۸۴ قرآن کریم:

وَأَنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ، وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ، فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ ،
 مِن كُلِّ أُمَّةٍ ، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ، مَن فِي السَّمٰوٰتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ ، إِنَّهُ خَبِيرٌ
 بِمَا تَفْعَلُونَ

انس با قرآن کریم

اهداف

- ۱- آشنایی با برخی توصیه‌های رهبر عزیزمان به نوجوانان درباره انس با قرآن کریم
- ۲- آشنایی با برخی از خاطرات رهبر معظم درباره قرآن کریم
- ۳- علاقه به تلاوت و درک معنای قرآن کریم با الهام از رهنمودهای مقام معظم رهبری

روش تدریس

- ۱- روخوانی متن درس توسط دانش‌آموزان
- ۲- جستجو و استخراج برخی دیگر از توصیه‌های قرآنی معظم‌له برای نوجوانان
- ۳- تهیه روزنامه دیواری از برخی توصیه‌های رهبری

نمونه سؤالات برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- چرا رهبر معظم توصیه می‌کنند تا نوجوانان با قرآن مأنوس شده و تا حد امکان آن را حفظ کنند؟
- ۲- مأنوس بودن با قرآن کریم در نوجوانی چه تأثیراتی در تکوین شخصیت انسان در آینده دارد؟
- ۳- گفت‌وگو درباره مراحل، خواندن، درک معنا، تدبر و عمل به آیات قرآن کریم

فعالیت تکمیلی

از حضرت امام صادق علیه السلام نقل شده است که :

مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَ هُوَ شَابٌّ مُؤْمِنٌ إِخْتَلَطَ الْقُرْآنُ بِلَحْمِهِ وَ دَمِهِ

از دانش‌آموزان بخواهید این حدیث شریف را ترجمه کرده و درباره آن گفت‌وگو کنند.

تذکرات خاص قرائت :

۱- دقت در خواندن آیه اول سوره قصص :

طسّم

۲- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن،

به ویژه موارد بی دربی و اتصالات سطرها، مانند :
هَذِهِ الْبَلَدَةُ الَّتِي فَمَنْ اهْتَدَىٰ فِيهَا لِيَتَّبِعْ
عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا وَقَالَتْ امْرَأَةٌ
اتْلُوا الْقُرْآنَ

۳- تشخیص جمله های فاقد علامت وقف،

جمعاً ۳۶ مورد

مشخص کردن ۶ جمله که با «و»، ۶ جمله که با «ف» و ۳ جمله که با «لِ» آغاز می شود.
مشخص کردن جمله هایی که با «هَلْ، الَّذِي، سَيُرِيكُمْ، يَسْتَضَعُونَ، يُدَبِّحُ، مَا كَانُوا، قُرْتُ، عَسَى، أَوْ، لَوْلَا، كَيْ» آغاز می شود.

۴- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :

تلفظ ز و ذال، عین و همزه، در ترکیب : مِنْ فَرَعَ يَوْمَئِذٍ

تلفظ الف همزه با عین، در : أَنْ أَعْبُدَ وَجَعَلْ أَهْلَهَا شِيَعًا أَلْ فِرْعَوْنَ وَنَجَعَلَهُمْ أُمَّةً

عَسَى أَنْ يَسْفَعَنَا

تلفظ ط و ت، در کلمه : طَائِفَةٌ فَالتَّقَطُّرِ

۵- دقت در خواندن ۲ یاء در کلمه : يَسْتَحْيِ

آموزش مفاهیم

●●● جدول زیر را کامل کرده و سعی کنید معانی کلمات را با جملات بسازید.

ایمان ، وارثان ، پیشوایان ، قرار می‌دهیم ، خبر

معنی	کلمه	رابطه	معنی	کلمه	رابطه
...	اعمال	۱	الذات بر کتب	تلاوت	۱
...	البتة	۲	خود آینه	نَبَأٌ	۱
...	وارثان	۳	برخواستند	تَرَعَبَتْ	۲

●●● معانی این کلمات و عبارات را بنویسید:

۱- تَتَلَوْا عَلَیْهَا

۲- حَسْبُنَا كِتَابُ سُوْرَةِ قُرْآنٍ

۳- لَقَدْ وَدَّيْنَا قُرْآنًا

۴- رَحِلَ الْاَمْتِ

۵- تَعَسَّبَهُمْ اَيُّمًا

۶- تَعَسَّبَهُمُ الْوَارِثَاتِ

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول – کلمات هم خانواده :

تَتَلَوْ (تلاوت)، نَبَأٌ (آباء، نبی)، تُرِيدُ (اراده، مُرید، مُراد)، نَجْعَلُ (جَعَلَ، جاعل، مجعول)، اَيُّمَةٌ (امام، مأموم)، وارِثِينَ (وارث، ارث، میراث)

فعالیت دوم – برخی نکات :

- ۱- در عبارت دوم منظور از «نَبَأٌ» همان «داستان، قصه یا سرگذشت» است.
- ۲- در عبارت سوم کلمه «قوم» به صورت «قومی» یا به صورت «گروهی» معنا می‌شود و پس از آن از حرف ربط «که» استفاده می‌کنیم یعنی : برای قومی (گروهی) که ایمان می‌آورند (دارند). مناسب است برای دانش‌آموزان توضیح دهید هرگاه پس از اسم نکره (اسمی که تنوین دارد) اگر فعل بیاید معمولاً در ترجمه در بین آنها از حرف ربط «که» استفاده می‌شود.
- ۳- در عبارت پنجم و ششم فعل «نَجْعَلُ» دو مفعول گرفته است. پس از مفعول اول از حرف «را» استفاده می‌کنیم (قرار می‌دهیم آنها را پیشوایان، قرار می‌دهیم آنها را وارثان). منظور از وارثان این است که آنها (مستضعفان) جانشین اقوام قبل از خود می‌شوند و در زمین به حکومت می‌رسند.

***

ایام باقران
روزانه

الف - خواندن روزانه قرآن کریم - هر روز بر حنا یک صفحه از صفحات ۲۸۵ - ۳۱۱ قرآن کریم یا بخواند.
ب - بر صده دو آیه از آیت‌های سوره انفصا را تکرار کند.

اِنَّ لَّنَا عِلْمَ یَوْمِ نُنزِّلُ الْوَحْیَ / وَیَوْمِ نَحْمِلُ الْوِزْرَ

الم یقوی یوم نوبت

وَلَیْسَ لَکُمْ اَلْحَقُّ اَنْ تَسْأَلُوهُ عَمَّا فَتَمَحَّوْا وَّجْهَ الْاَرْضِ

وَلَیْسَ لَکُمْ اَلْحَقُّ اَنْ تَسْأَلُوهُ عَمَّا فَتَمَحَّوْا وَّجْهَ الْاَرْضِ

الم یقوی یوم نوبت

ج - از صفحه ۲۸۵ قرآن کریم چند ترجمه یا عبارات ساده قرآنی انتخاب و عطا کند.

د - در صفحه ۲۸۵ قرآن کریم، نام‌ها را در بیان حضرت موسی علیه السلام به نظر متفکر آئینه است. بگویید حضرت موسی با این شهر چه ارتباطی داشته باشد؟ چه رابطه‌ای دارد؟ او در آن شهر چه می‌کند و چه چیزی یادداشت می‌کند؟ اما خدا را از یاد نبرد و حسین را طاقت کرد.

ایام باقران

مطلب حضرت موسی علی

رَبِّیْ اِنِّیْ اِسْمَ اَنْزَلْتُ بِاِلٰهِ مِنْ خَیْرِ قَدَمٍ

۳۹ آیه

روز دهم از ایام باقران / در این روز، به آن نماند.

ع - خوب است این آیه را با حفظ یا با ترجمه به حقایق این خطه کسم و در گوشه‌های خود بخواند.

این شهر سالن عالی برای برگزاری مراسم است.

تذکرات انس با قرآن در خانه

- ۱- برخی از عبارات ساده صفحه ۳۸۸ قرآن کریم :
 وَ اَبُوْنَا شَيْخٌ كَبِيْرٌ / قَالَتْ اِنَّ اَبِيْ يَدْعُوْكُ / فَلَمَّا جَاءَهُ
 قَالَ لَا تَخَفْ تُجِبُوْنَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِيْنَ / الْقَوِيُّ الْاَمِيْنُ / اِنْ شَاءَ اللهُ /
 مِنَ الصَّالِحِيْنَ / قَالَ ذَلِكُ بَيْنِي وَ بَيْنَكَ / وَاللّٰهُ عَلٰی مَا نَقُوْلُ وَ كَيْلٌ

تذکرات خاص قرائت :

- ۱- توجه به حروف ناخوانا و اتصالات آن، به ویژه موارد بی دربی و اتصال سطرها، مانند :
أُولَى الْقُوَّةِ   **وَابْتِغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ**
- ۲- تشخیص جمله‌های فاقد علامت وقف، جمعاً ۲۱ مورد
 مشخص کردن ۳ جمله که با «و» ۴ جمله که با «ف» ۲ جمله که با «ان» ۲ جمله که با «الی» ۲ جمله که با «من» و ۲ جمله که با «بِأَيُّكُمْ» آغاز می‌شود.
 مشخص کردن جمله‌هایی که با «لَيْسَ كُنُوزًا لِلَّذِينَ، مَا آتَى، لَتَتَوَّأ، إِذْ، كَمَا» آغاز می‌شود.
- ۳- تلفظ صحیح حروف خاص، و مقایسه آنها با حروف مشابه، مانند :
تَلْفِظُ الْهَمْزَةِ وَعَيْنٍ، دَر : إِنْ جَعَلَ أَفَلَا تَسْمَعُونَ
تَلْفِظُ ذَالٍ وَزَ، دَر جَمْلَةٍ : الَّذِينَ كُنْتُمْ تَرْعَمُونَ
تَلْفِظُ ح وَهَ، دَر : إِنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ مَفَاتِحَهُ،
تَلْفِظُ سَيْنٍ وَصَادٍ، دَر جَمْلَةٍ : وَ لَا تَنْسَ نَصِيبَكَ

آموزش مفاهیم

نکات اول ●●● معنی بزبان ظاهر کرده و معنی کنده معانی لغات را با معانی مشابه تر است دارد. - لیکن گردد - جز آنکاران - شاهان

ریشه	کنده	معنی	ریشه	کنده	معنی
1	أحسن	بگردد	1	فساد	فاسد
2	فَسَدًا	عَمَلٌ بَرٌّ	2	مَحْسَنٌ	مَحْسَنٌ
3	أَحْسَنُ	بگردد	3	مُفْسِدٌ	مُفْسِدٌ

نکات دوم ●●● معانی این ترکیبها و عبارات قرآنی را بدینجهت:

- تَوَّابِعِينَ :

- صَحَابَةُ أَحْسَنِ الْأُمَّةِ :

- رِزْقَ اللَّهِ :

- لَا يُجِبُّ الْمُفْسِدِينَ :

- وَ اللَّهُ لَا يُجِبُّ الْفُسَادَ :

تذکرات خاص مفاهیم

فعالیت اول - کلمات هم خانواده :

أَحْسِنَ (حسن، محسن، حسنی، إحسان، حسین، تحسین، أَحْسَنَ)، فَسَادَ (فاسد، مُفْسِدَ، إفساد، مفسدین)، يُجِبُّ (حُبٌّ، مَحْبُوبٌ، مُحِبٌّ، حَبِيبٌ)

فعالیت دوم - برخی نکات :

- ۱- همان طور که می دانید «الی» به صورت «به سوی» یا «به» معنا می شود. دانش آموزان در عبارت دوم در ترجمه «الْيَكُ» به هر دو صورت می توانند معنا کنند اما بهتر است برای آنها توضیح دهیم که می توانید با توجه به معنای جمله از «به» استفاده کنید.
- ۲- استفاده از حرف «را» در پایان ترجمه عبارت چهارم و پنجم فراموش نشود.

تذکرات انس با قرآن در خانه

- ۱- در عبارت اول کلمه «دار» به معنای «خانه» و در نتیجه «الدار الآخرة» می شود «خانه آخرت».
- ۲- برخی از ترکیب های ساده صفحه

۳۹۴ قرآن کریم :

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنَ اللَّهِ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم بِضِيَاءٍ /
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مِنَ اللَّهِ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُم
 بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تُبْصِرُونَ /
 وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
 إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَى

۳- برخی از عبارات پیام گونه قرآنی از صفحه ۳۹۴ :

لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ

(سرخوش مباش که خداوند افراد سرخوش را دوست ندارد.)

وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

فضیل زنده می‌شود

مفهوم

فضیل زنده می‌شود

بگری از سبک‌ها، فضیل هند دادند، مانند سینه‌ها بگری از سبک‌هایی را که از قبل آشنایی کرده بود، سرفراست گشت، از قبل آشنایی را از نظر گرفته بود. عنصر به‌جست در بارش حرکت می‌کرد، تا به‌جمله مورق نظر رسید. از سبک‌ها بالا رفت و خود را به‌جمله جلف رساند.

سازگار جراحی از داخل بگری از انظار و جهان را جابج کرد. صاحب جاده هنوز به‌جا بود و در دل نسبی تران می‌خواند. فضیل را از گذران و نشانه گرفتاری خرد و پویانند، تا کسی که توان می‌بخشد، بخواند.

او در سکوت نسبی، صورت‌های تکرار می‌شد، از آنچه که بعد از آفت تکرار را می‌فهمد، سبک‌ها نشانی دریا و نمود آفت تکرار برای گزیده زرا سبک‌ها بود و گریه کارخان‌دانشان را با صدیغ با اسلحه‌ها گزیده بود، وانی اسلحه‌ها می‌بهری در تکرار سبک از آفت‌ها، کشتند و آفت‌ها، جان او را نسبی می‌کرد.

او به‌جمله جلفی فروز، گزیده تکرار می‌کرد، به‌جمله دیگر تکرار می‌کرد، تکرار می‌کرد، و در تکرار می‌کرد، خود گزیده، سنگ چون باران در گزیده‌ها می‌جاری شد.

جانا بسند و معرفت، تکرار می‌کرد، او را بیشتر نصیحت‌ها تکرار می‌کرد، تکرار می‌کرد، و در تکرار می‌کرد، در این جهان، این که آرا شد.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا تَوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، به‌سنگ خدا، به‌جمله‌ها کنید.

۱۰۰

به نظر شما چه چیزی از تلاوت قرآن باعث انقلاب درونی در فضیل شد؟
آیا سبک نیز چنین توبه‌ای را می‌پسندید؟

مفهوم

فضیل زنده می‌شود

بگری از سبک‌ها، فضیل هند دادند، مانند سینه‌ها بگری از سبک‌هایی را که از قبل آشنایی کرده بود، سرفراست گشت، از قبل آشنایی را از نظر گرفته بود. عنصر به‌جست در بارش حرکت می‌کرد، تا به‌جمله مورق نظر رسید. از سبک‌ها بالا رفت و خود را به‌جمله جلف رساند.

سازگار جراحی از داخل بگری از انظار و جهان را جابج کرد. صاحب جاده هنوز به‌جا بود و در دل نسبی تران می‌خواند. فضیل را از گذران و نشانه گرفتاری خرد و پویانند، تا کسی که توان می‌بخشد، بخواند.

او در سکوت نسبی، صورت‌های تکرار می‌شد، از آنچه که بعد از آفت تکرار را می‌فهمد، سبک‌ها نشانی دریا و نمود آفت تکرار برای گزیده زرا سبک‌ها بود و گریه کارخان‌دانشان را با صدیغ با اسلحه‌ها گزیده بود، وانی اسلحه‌ها می‌بهری در تکرار سبک از آفت‌ها، کشتند و آفت‌ها، جان او را نسبی می‌کرد.

او به‌جمله جلفی فروز، گزیده تکرار می‌کرد، به‌جمله دیگر تکرار می‌کرد، تکرار می‌کرد، و در تکرار می‌کرد، خود گزیده، سنگ چون باران در گزیده‌ها می‌جاری شد.

جانا بسند و معرفت، تکرار می‌کرد، او را بیشتر نصیحت‌ها تکرار می‌کرد، تکرار می‌کرد، و در تکرار می‌کرد، در این جهان، این که آرا شد.

اَلَمْ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوْبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ

آیا سبک‌ها که ایمان آورده‌اند، که‌ها می‌توانند به‌سنگ خدا، به‌جمله‌ها کنند؟

۱۰۰

آیا سبک‌ها که ایمان آورده‌اند، که‌ها می‌توانند به‌سنگ خدا، به‌جمله‌ها کنند؟

اهداف

- ۱- آشنایی با قسمتی از سرگذشت یکی از کسانی که با تلاوت و شنیدن آیات قرآن کریم دچار تحول روحی شده است.
- ۲- پژوهش در زندگی افرادی که به دلیل انس با قرآن کریم مسیر زندگی آنان اصلاح شده است.
- ۳- تقویت انس با قرآن کریم.

روشی تدریس

- ۱- قرائت متن درس توسط دانش‌آموزان
- ۲- گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره این رویداد
- ۳- بیان خاطراتی توسط دانش‌آموزان و دبیر درباره نمونه‌هایی دیگر از چنین رخداد‌های خاص معنوی در ارتباط با قرآن کریم

نمونه سؤالات برای گفت‌وگو و پژوهش

- ۱- اگر فضیله معنای آیات را متوجه نمی‌شود، می‌توانست تحت تأثیر آیات قرآن قرار بگیرد؟
- ۲- پس از این واقعه، فضیله به چه مقامات معنوی رسید و چه جایگاهی از نظر عرفانی و معنوی کسب کرد؟

پیام قرآنی

- ۱- قرائت آیات ۱۶ سوره حدید و آیه ۸ سوره تحریم
- ۲- ترجمه آیات فوق
- ۳- حفظ نسبی آیات فوق

فعالیت تکمیلی

کتاب شرح حال فضیله به نام «از رهنمی تا رهروی» تألیف آقای فریدالدین رادمهر، نشر مرکز تهران، به دانش‌آموزان معرفی شود. در صورت امکان این کتاب تهیه و به کلاس آورده شود. در این صورت می‌توان از فردی که علاقه‌مند است خواسته شود کتاب را مطالعه کرده و گزارشی از آن به کلاس ارائه کند.